

CREAREA PARTIDULUI REVOLUȚIONAR UNIC AL CLASEI MUNCITOARE DIN ROMÂNIA. 1948

ȘTEFAN LACHE

Cucerirea întregii puteri politice de către clasa muncitoare în alianță cu țărănimea și celelalte categorii de oameni ai muncii, odată cu abolirea monarhiei și proclamarea Republicii, la 30 Decembrie 1947, a deschis o nouă etapă istorică în dezvoltarea României — etapa revoluției și construcției socialiste. Trecerea la înfăptuirea acestei mărețe opere în țara noastră a fost strâns legată de unificarea deplină a mișcării muncitorești, prin fuzionarea Partidului Comunist Român cu Partidul Social-Democrat și crearea, în februarie 1948, a partidului unic al clasei muncitoare, pe baza teoriei socialismului științific, a concepției materialist-dialectice despre lume și viață.

Mersul ferm al poporului român pe calea socialismului — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — „facea absolut necesară crearea unui partid unic al clasei muncitoare, ca detașament de avangardă, revoluționar, capabil să unească în jurul său toate forțele națiunii în noua perioadă istorică în care avea să intre România“¹.

*
* *

Realizarea unității politice, ideologice și organizatorice a clasei muncitoare din România a constituit rezultatul firesc al unui proces istoric complex, desfășurat în condițiile specifice țării noastre, în cursul căruia s-a relevat cu pregnanță rolul determinant al coeziunii celor ce muncesc în lupta de eliberare socială și națională, în transformarea revoluționară a societății.

Voința de acțiune și de reprezentare politică unitară a caracterizat întotdeauna clasa muncitoare din România, de la începuturile afirmării sale în viața social-politică. Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din România făurit în 1893, pe baza principiilor socialismului științific, a unit sub o conducere unică organizațiile politice și profesionale proletare din întreaga țară, manifestându-se ca forță politică unitară și centralizată, la scară națională². Continuând această tradiție, în condiții

¹ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 8, Editura politică, București, 1973, p. 162.

² Ion Popescu-Puțuri, *Tradițiile unității mișcării muncitorești și ale partidului politic al clasei muncitoare din România*, vol. „Unitatea de acțiune a clasei muncitoare din România“, Editura politică, București, 1974, p. 13—19.

istorice noi, „reprezentanții socialiștilor români hotărâsc la Congresul din mai 1921, prin vot unanim, transformarea partidului socialist în Partidul Comunist Român. Prin aceasta se ridică pe o treaptă superioară activitatea detașamentului de avangardă, revoluționar al clasei muncitoare din România”³. Partidul Comunist Român s-a afirmat imediat ca unic reprezentant legitim al proletariatului din întreaga țară, ca îndrumător și conducător al tuturor organizațiilor politice muncitorești. Din păcate, o parte a liderilor fostului partid socialist nu au urmat hotărârea adoptată de Congresul din mai 1921, ceea ce a ascuțit disensiunile din mișcarea muncitorească. Înființarea în iunie 1921 a Federației partidelor socialiste din România, care a dus la scindarea partidului clasei muncitoare, va menține, mai ales după întemeierea în 1927 a Partidului Social-Democrat, pentru multă vreme dezbinarea muncitorilor din România. Perioada apăsătoare a sciziunii, cu elementele ei de neîncredere reciprocă acumulate și discuțiile polemice ascuțite dintre partidele muncitorești, a fost depășită treptat de însăși acțiunile revoluționare ale maselor muncitoare, care porneau de la interesele lor fundamentale comune⁴. Astfel, marea demonstrație antifascistă și antirăzboinică pentru apărarea independenței și suveranității României de la 1 Mai 1939 a reprezentat sub aspectul pregătirii și desfășurării realizarea în practică a Frontului Unic Muncitoresc, marcind „un moment superior în lupta pentru unitatea clasei muncitoare din România”⁵.

În anii grei ai războiului și ai dictaturii militaro-fasciste, conducerea celor două partide muncitorești, pornind de la interesele vitale ale națiunii care erau mai presus de divergențele și disensiunile dintre ele, au perfectat în prima jumătate a lunii aprilie 1944 acordul de Front Unic Muncitoresc, stabilind totodată ca documentul programatic care consfințea acest mare act istoric să fie adus la cunoștința clasei muncitoare, a întregului popor român, cu prilejul zilei de 1 Mai 1944, sub forma unui manifest difuzat în întreaga țară⁶. Deși acordul consemna numai înțelegerea pentru acțiunea comună a P.C.R. și P.S.D. în vederea luptei antifasciste și antihitleriste, de eliberare națională, el a fost privit de la bun început ca un pas însemnat pe calea refacerii unității depline a clasei muncitoare, ca o premisă a înlăptuirii unor profunde transformări revoluționare și democratice în România.

Înlăptuită la nivelul conducerilor ambelor partide muncitorești, unitatea de acțiune a comuniștilor și social-democraților a reprezentat un act politic revoluționar de importanță națională care se va resimți în întreaga evoluție istorică a României, fiind fără îndoială, în acel timp, cea dintâi unitate de acest fel realizată în mișcarea muncitorească din

³ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 8, Editura politică, București, 1973, p. 275.

⁴ Ion Ardeleanu, *Semnificația istorică a făuririi Frontului Unic Muncitoresc*, în „Viitorul social”, nr. 2/1979, p. 266.

⁵ Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, p. 277.

⁶ A. Petric, Gh. Țuțui, *Unificarea mișcării muncitorești din România*, Editura Academiei R. S. România, București, 1968, p. 27.

Europa⁷. Unitatea de acțiune a contribuit la creșterea potențialului de luptă al clasei muncitoare, a capacității sale de organizare și de raliere a tuturor forțelor patriotice care au înfăptuit revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944.

Evoluția vieții social-politice din România după doborârea dictaturii militaro-fasciste și eliberarea de sub dominația hitleristă a cunoscut, ca o caracteristică esențială, legătura organică dintre consolidarea unității de acțiune a clasei muncitoare și înfăptuirea unor profunde transformări revoluționare și democratice, menite să creeze premisele nemijlocite ale trecerii la socialism. Frontul Unic Muncitoresc a devenit treptat o realitate vie, indestructibilă, manifestându-se pe multiple planuri și cheazășuind afirmarea plenară a clasei muncitoare, ca principală forță revoluționară a națiunii.

Ca urmare a acordului expres al celor două partide muncitorești, la 1 septembrie 1944 s-a constituit Comisia de organizare a mișcării sindicale unite. Reclădirea organizațiilor sindicale, consfințită la congresul din ianuarie 1945 prin crearea Confederației Generale a Muncii, a contribuit substanțial la întărirea unității muncitorești, la promovarea liniei Frontului Unic Muncitoresc.

Un moment care va constitui, de asemenea, o componentă' primordială a luptei pentru transformări revoluționare și democratice, l-a constituit unitatea de acțiune a tineretului muncitoresc, înfăptuită la 5 septembrie 1944, în cadrul Frontului Unic al Uniunii Tineretului Comunist și Uniunii Tineretului Socialist. Un rol de seamă în realizarea acestui deziderat, în stabilirea principiilor unității de acțiune a organizațiilor de tineret, a revenit tovarășului Nicolae Ceaușescu — secretarul general al Uniunii Tineretului Comunist, care a militat cu toată hotărârea, pricepera și pasiunea revoluționară ca acordul de front unic să devină realitate.

În procesul revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, s-a realizat o mai bună cunoaștere și apropiere între membrii și conducerile celor două partide. O însemnătate primordială în această privință au avut-o maturizarea și dezvoltarea de sine stătătoare, atât a P.C.R. cât și a P.S.D., și trecerea la elaborarea în comun a unei politici de colaborare principală și practică, izvorită din studierea temeinică a realităților concrete ale țării, eliminându-se etichetările, prejudecățile și insinuările, precum și tezele prestabilite care au dăunat atât de mult în trecut unității muncitorești.

Ancorarea în realitățile economice și social-politice ale României a dat posibilitate celor două partide muncitorești să-și cristalizeze o orientare programatică și tactică unitară, superioară celei din aprilie 1944. În acest sens, este edificator momentul creării Frontului Național Democratic (F.N.D.). Proiectul Platformei F.N.D., elaborat de C.C. al P.C.R. și dat publicității la 24 septembrie 1944, a fost luat îndată în dezbateră Comitetului Executiv al P.S.D., apreciind că punctul de ve-

⁷ Ștefan Voitec, *Importanța creării Frontului Unic Muncitoresc*, în „Viitorul social”, nr. 1/1978, p. 30—31.

dere principal al social-democrațiilor este identic cu cel exprimat de comuniști. La 2 octombrie 1944, conducerile celor două partide în urma discutării concrete, în spirit de înțelegere și colegialitate, a prevederilor proiectului propus de P.C.R., precum și a observațiilor și sugestiilor P.S.D. au formulat un document programatic cuprinzător și unitar care va fi supus apoi, în numele Frontului Unic Muncitoresc, tuturor partidelor politice și organizațiilor obștești, în scopul constituirii Frontului Național Democratic.

În strinsă legătură cu realizarea obiectivelor Platformei F.N.D. — obiective ce vizau în esență cucerirea puterii de către masele populare — Frontul Unic Muncitoresc a dobândit un conținut mai bogat având fixate nu numai sarcini și obligații comune, ci și o structură organizatorică proprie, constituindu-se Comitetul Central și comitetele locale ale Frontului Unic Muncitoresc.

Este demn de semnalat faptul că fiecare pas important al consolidării Frontului Unic Muncitoresc a fost aprobat de forurile statutare ale P.C.R. și P.S.D. și urmat de acțiuni politico-organizatorice atât la nivelul organismelor unice de colaborare, cât și în fiecare partid, în plenare ale comitetelor centrale, în conferințe naționale sau congrese, ambele partide aderând liber, în cunoștință de cauză, la măsurile ce urmau a fi întreprinse în comun.

Extinderea domeniilor de colaborare a fost permanent însoțită de perfecționarea formelor și metodelor de realizare a unității, ceea ce a dus la atenuarea și dispariția treptată a cauzelor care generaseră și întreținuseră sciziunea, la clarificarea problemelor divergente, a punctelor de vedere diferite exprimate de o parte sau de alta. Dinamica procesului revoluționar însăși a pus cele două partide în fața unor probleme teoretice și practice pentru a căror soluționare nu existau rețele sau scheme apriorice, a implicat corective în pozițiile ideologice și tactice în funcție de noile realități, o abordare creatoare a principiilor generale ale socialismului științific.

Trăinicia Frontului Unic Muncitoresc și rolul său de propulsor revoluționar se vor releva în mod deosebit, în pregătirea și desfășurarea marilor întruniri și manifestații populare pentru instaurarea puterii revoluționar-democratice. În toate momentele, comuniștii și social-democrații s-au situat alături, au susținut în mod public aceleași revendicări și cerințe, făcând să devină realitate faptul că după 23 August 1944 în România nu se mai putea guverna fără participarea directă a clasei muncitoare; au militat cu consecvență și fermitate ca muncitorimea să ocupe locul ce i se cuvenea în mod firesc în viața politică și în conducerea statului.

Instaurarea regimului revoluționar-democratic, la 6 martie 1945, a reprezentat o mare victorie a maselor populare și, în primul rînd, a clasei muncitoare unite, o rezultantă firească a voinței de neclintit a poporului român de a-și decide soarta în mod suveran, potrivit intereselor și năzuințelor sale.

Problematica unității muncitorești și perspectivele sale au fost amplu dezbătute de Conferința națională a P.C.R. din octombrie 1945.

Apreciind stadiul colaborării dintre P.C.R. și P.S.D., Conferința a stabilit ca obiectiv programatic făurirea unui singur partid al clasei muncitoare, pornind de la faptul că interesele și punctele de vedere comune erau mult mai puternice decât ceea ce îi despărțea încă pe comuniști de social-democrați. Unificarea în perspectivă a celor două partide trebuia să fie rodul acțiunilor concertate, al unei intense activități de clarificare politică și ideologică. „Partidul Comunist Român — se arăta în Rezoluția Conferinței — concepe înfăptuirea Partidului Unic Muncitoresc nu ca o contopire mecanică între două partide existente, ci ca o unificare politică și organizatorică pe baze principiale, în urma unei acțiuni de lămurire ideologică și a înfăptuirii unei depline unități de acțiune”⁸. În rîndul său, C.C. al P.S.D., în Rezoluția din 25 octombrie 1945, punînd un accent deosebit pe problemele unității clasei muncitoare, arăta atît daunele sciziunii din trecut cît și poziția social-democrației române față de realizarea partidului unic. Documentul amintit menționa că unificarea mișcării muncitorești din România într-un singur partid politic, constituia o necesitate istorică posibilă în urma clarificării prealabile a divergențelor teoretice și tactice dintre comuniști și social-democrați, a consolidării Frontului Unic Muncitoresc printr-o strînsă colaborare care să netezească toate asperitățile. „Cu toate dificultățile — preciza Rezoluția — Partidului Social-Democrat va continua să sprijine tendințele de apropiere, să combată curentele care ar stînji unitatea de acțiune muncitorească și să pregătească, astfel, condițiile favorabile pentru realizarea pe calea unei dezvoltări organice a unității”⁹.

Frontul Unic Muncitoresc din România și-a probat vigoarea și importanța cu prilejul primelor alegeri parlamentare postbelice din România. După cum este cunoscut, în scopul înfringerii opoziției burgheze și obținerii victoriei în aceste alegeri, P.C.R. a propus prezentarea în campania electorală pe liste unice a candidaților forțelor politice care au preluat puterea la 6 martie 1945, subliniind că muncitorimea unită, partidele ei trebuie să constituie în alegeri, apoi în guvern și parlament, nucleul în jurul căruia să se grupeze toate forțele revoluționare ale țării.

Definirea liniei tactice în campania electorală a prilejuit puternice frămîntări și disensiuni în conducerea Partidului Social-Democrat al cărui președinte, C. Titel Petrescu, situîndu-se pe o poziție rigidă, secară susținea teza prezentării separate în alegeri. Congresul al XVII-lea extraordinar al P.S.D., din 10 martie 1946, a hotărît însă cu o majoritate covârșitoare de voturi (232 pentru, 29 contra și 60 abțineri) participarea social-democraților la alegeri, în cartel electoral cu partidele și organizațiile care au constituit la 6 Martie 1945 guvernul Dr. Petru Groza¹⁰.

⁸ „Scinteia” nr. 367, din 1 noiembrie 1945.

⁹ „Libertatea”, nr. 362 din 27 octombrie 1945.

¹⁰ Dr. Gheorghe Țuțui, *Evoluția Partidului Social-Democrat din România de la Frontul Unic la Partidul Unic* (mai 1944—februarie 1948), Editura politică, București, 1979, p. 140—141.

În orientarea generală a Congresului și, implicit, în hotărârile adoptate de el un rol însemnat a revenit raportului prezentat de Ștefan Voitec, secretarul general al partidului. „Tot ce am reușit să fim în viața muncitorească și în stat — se sublinia în acest raport — datorăm nu numai forței noastre proprii, dar și încadrării acestei forțe în realitatea Frontului Unic Muncitoresc”. Pornind de la această constatare, raportul formula concluzia că, dacă formele de colaborare pot și trebuie să fie supuse discuției pentru a realiza maximum de eficacitate, „în nici un caz și sub nici o formă nu poate fi pusă în discuție existența Frontului Unic Muncitoresc — care mai presus de orice considerațiune este expresia supremă a celor mai însemnate interese ale clasei muncitoare, a intereselor ei vitale”¹¹.

Pe măsura apropierii momentului alegerilor parlamentare, la 23 octombrie 1946, a avut loc o ședință comună a C.C. al P.C.R. și C.C. al P.S.D. cu participarea candidaților propuși de cele două partide în alegeri. Cu prilejul acestei ședințe, pe lângă problemele specifice campaniei electorale, au fost adoptate măsuri de mare importanță pentru evoluția unității de acțiune a clasei muncitoare, dintre care menționăm: elaborarea de către C.C. al F.U.M. a unui plan concret de perfecționare a relațiilor dintre P.C.R. și P.S.D., care să cuprindă: colaborarea strânsă între fracțiunile parlamentare și în guvern; crearea unui organ coordonator parlamentar și guvernamental; obligativitatea aplicării în practică a hotărârilor luate de comun acord, responsabilitatea secretarilor regionali și județeni pentru aplicarea în practică a hotărârilor C.C. al F.U.M. Comentându-se aceste hotărâri în articolul „Frontul Unic Muncitoresc într-o nouă etapă”, publicat în *Scînteia*, la 1 noiembrie 1946, se arăta: „Avem de-a face cu o nouă etapă în istoria relațiilor între partidele social-democrat și comunist. Fiecare dintre aceste partide a crescut și s-a întărit în acești ani. Dar s-a petrecut fenomenul plin de consecințe că, în lupta comună, s-a clădit o unitate de acțiune bazată mai puțin pe actul formal încheiat și semnat de delegații respectivi, cât pe apropierea organică și din ce în ce mai pronunțată între tacticile și ideologiile fiecăruia din aceste partide”¹². Aprecieri similare a făcut și ziarul „*Libertatea*”, considerînd identitatea de vederi a social-democraților și comuniștilor în campania electorală, un mare pas înainte pe drumul consolidării unității de acțiune muncitorească.

Concomitent cu activitatea politică desfășurată în vederea cuceririi victoriei în alegerile parlamentare, cele două partide muncitorești au conlucrat în același spirit de unitate cu prilejul Conferinței de pace de la Paris din a doua jumătate a anului 1946. Cadrele de conducere ale P.C.R. și P.S.D., care au făcut parte din delegația țării noastre la această importantă reuniune internațională, alături de ceilalți delegați români, au adus o contribuție de înaltă răspundere la afirmarea dreptului și intereselor poporului român, a independenței și suveranității

¹¹ „*Libertatea*”, nr. 474, din 14 martie 1946.

¹² Cf. Ștefan Voicu, *Pagini de istorie socială*, Editura politică, București, 1971, p. 287—290.

naționale. Poziția patriotică a comuniștilor și socialiștilor în cadrul delegației guvernamentale la Conferința de pace și în afara acesteia, efortul lor în apărarea intereselor fundamentale ale națiunii s-au bucurat de o largă apreciere în opinia publică din țară și de peste hotare, contribuind la creșterea influenței și autorității ambelor partide¹³.

Trecerea la realizarea partidului unic al clasei muncitoare din România a avut loc în condițiile transformării Partidului Comunist Român în cea mai puternică forță politică a țării. Întărirea organizatorică și creșterea influenței partidului comunist au fost corelate cu o intensă activitate ideologică, de educare a maselor populare în spirit revoluționar ceea ce a caracterizat activitatea politico-ideologică desfășurată în acel timp de comuniști a constatat în demascarea propagandei burgheze și a reziduurilor fascismului, a ideilor retrograde, reacționare, în cadrul unor ample dezbateri publice prin confruntarea deschisă a diverselor opinii, direcția principală reprezentând-o ofensiva înnoitoare a concepției filozofice a clasei muncitoare, a materialismului dialectic și istoric. Receptivitatea față de realitățile epocii a dat posibilitatea reconsiderării a unor teze teoretice formulate anterior, elaborării și fundamentării unor idei și puncte de vedere noi conforme realităților și cerințelor practicii revoluționare.

Întărirea politico-organizatorică și creșterea influenței ideologice a P.C.R., efortul său permanent de aplicare creatoare a teoriei revoluționare, concomitent cu politica de apropiere și conlucrare cu P.S.D., de combatere cu forțe unite a ideilor și practicilor reformiste și sectariste au grăbit evoluția frontului unic spre partidul unic muncitoresc. În anumite momente fiecare partid a fost nevoit să ia măsuri, uneori foarte severe, împotriva manifestărilor sectare și scizioniste din propriile rinduri, dar aceste măsuri n-au dus la slăbire, ci, dimpotrivă, la întărirea celor două partide. La sfârșitul anului 1947, ele se înfățișau cu organisme puternice cuprinzând peste 1 300 000 membri (P.C.R. aproape 800 000, iar P.S.D., peste 527 000), aveau o rețea încheată de organizații și foruri statutare, de jos în sus, participau cu peste 32 000 de cadre în conducerea sindicatelor; dispuneau de organizații de femei și tineret, de ziare și edituri proprii.

În cursul anului 1947, se constată o creștere a maturizării organizațiilor P.S.D., a fermității lor politico-ideologice. Menționăm în acest sens hotărîrea Biroului Politic al C.C. al P.S.D. din august 1947 care arăta că: „Partidul Social Democrat din România este un partid socialist de stînga și s-a manifestat ca atare în hotărîrile și actele sale politice... P.S.D. a făcut această politică și este hotărît să o facă și pe viitor în mod categoric, pe temeiul principiului unității de acțiune a clasei muncitoare concretizată în F.U.M., unitate care trebuie consolidată și desăvîrșită“. Primită cu profundă satisfacție de clasa muncitoare, această hotărîre a fost dezbătută de comitetele județene ale P.C.R. și ale P.S.D., reunite în ședințe de front unic muncitoresc și, apoi, în

¹³ Ștefan Lache, Gheorghe Țuțui, *România și Conferința de pace de la Paris din 1946*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978, p. 239—248.

adunări comune ale membrilor celor două partide, desăsurate în întreaga țară, prilejuind exprimarea voinței de întărire a unității mișcării muncitorești.

Mutațiile produse în activitatea P.S.D. în anul 1947 au marcat orientarea sa de ansamblu pe poziții teoretice și practice revoluționare, dublată de trecerea împreună cu P.C.R. la realizarea efectivă a unității depline a clasei muncitoare. La 27 septembrie 1947, a avut loc ședința comună a birourilor politice ale C.C. al P.C.R. și C.C. al P.S.D., care, examinând situația politică internă și externă, a constatat că, în vederea consolidării regimului democratic și îndeplinirii misiunii istorice a clasei muncitoare, unificarea partidelor muncitorești se impune ca o cerință primordială. Drept urmare, s-a hotărât punerea în discuția forurilor de conducere ale celor două partide a mijloacelor practice pentru grăbirea înfăptuirii unității politice, organizatorice și ideologice a mișcării muncitorești. Această hotărâre de mare însemnătate a fost aprobată de membrii celor două partide, de întreaga clasă muncitoare. Organizațiile locale ale P.C.R. și ale P.S.D. au trecut îndată la organizarea unor ședințe plenare comune în care comuniștii și social-democrații își exprimau adeziunea față de hotărârea de a trece la înfăptuirea partidului unic.

La scurt timp, între 4 și 9 octombrie 1947, a avut loc Congresul al XVIII-lea al P.S.D. la care au luat parte 376 delegați, precum și numeroși invitați din țară și de peste hotare. „Ceea ce incumbă congresul de față, pe lângă îndatoririle obișnuite de partid — se releva în Raportul general prezentat de Theodor Iordăchescu — este să confirme politica de pînă acum a partidului și să dezvolte această politică în interesul suprem al clasei muncitoare și al socialismului, pe linia unității de clasă a proletariatului”¹⁴. Unitatea clasei muncitoare a constituit, de asemenea, un lait motiv al rapoartelor privind politica internă și externă, prezentate de Lotar Rădăceanu și Ștefan Voitec, ca și a dezbaterilor.

În urma expunerii libere a opiniilor de către delegați, Congresul al XVIII-lea al P.S.D. a adoptat o rezoluție politică prin care „împun-ternicește Comitetul Central al P.S.D. să discute cu Comitetul Central al P.C.R. mijloacele practice pentru realizarea unității politice, organizatorice și ideologice a mișcării noastre muncitorești, și, pe baza acordului ce se va stabili, să facă toate lucrările și formele pentru desăvîrșirea unității în cadrul unui singur partid al clasei muncitoare”¹⁵.

Hotărârile Congresului al XVIII-lea al P.S.D., care veneau în întîmpinarea propunerilor P.C.R. de unificare a mișcării muncitorești făcute la Conferința națională din 1945, au fost aprobate de membrii celor două partide, fiind apreciate ca o expresie a înlăturării ultimelor piedici în calea făuririi partidului unic.

La 29 octombrie 1947, Comitetul Central al Frontului Unic Muncitoresc a început lucrările pregătitoare făuririi partidului unic. În aces-

¹⁴ *Al XVIII-lea Congres general al Partidului Social Democrat din România, Raport general*, București, 1947, p. 29.

¹⁵ „Libertatea”, nr. 943 din 11 octombrie 1947.

scop, au fost constituite două comisii din reprezentanți ai conducerii celor două partide cu sarcina de a elabora Platforma și Statutul partidului unic, precum și de a stabili măsurile organizatorice concrete de unificare. Comunicatul C.C. al F.U.M. publicat la 1 noiembrie 1947 sublinia că mișcarea muncitorească din România se afla în momentul istoric de trecere la efectuarea lucrărilor pregătitoare realizării partidului unic și adresa un apel călduros către toate organizațiile, către toți membrii celor două partide, îndemnând „la o cit mai strinsă colaborare în toate sectoarele de activitate”¹⁶.

Într-o atmosferă principală, de înțelegere și conlucrare, cele două comisii au pregătit proiectele documentelor, care au fost supuse dezbaterii și aprobate apoi de Comitetele Centrale ale partidelor comunist și social-democrat, reunite în ședințe în zilele de 11 și 12 noiembrie 1947. Cu acest prilej, au luat cuvîntul Gheorghe Gheorghiu-Dej, Emil Bodnăraș, Nicolae Ceaușescu, Lothar Rădăceanu, Ștefan Voitec, Tudor Ionescu și alții, care au reliefat faptul că în cadrul Frontului Unic Muncitoresc, îndeosebi în perioada de pregătire a unificării, colaborarea celor două partide a fost deosebit de rodnică și a devenit tot mai strinsă, ceea ce a apropiat momentul înfăptuirii partidului revoluționar unic al clasei muncitoare¹⁷. Principalul document adoptat a fost Platforma Partidului Unic Muncitoresc. Rod al activității colective, al unei largi dezbateri în cadrul comisiei și al organelor de conducere ale celor două partide, Platforma generalizează bogata experiență dobîndită de P.C.R. și P.S.D. în lupta unită pentru transformări revoluționar-democratice și înfățișează concluziile la care au ajuns cele două partide privind trecerea României la socialism. Ea a reprezentat documentul principal pe baza căruia s-a realizat unitatea deplină a clasei muncitoare, în cadrul unui singur partid revoluționar.

La începutul lunii decembrie 1947, a început dezbaterea platformei în organizațiile de bază, în ședințe și adunări comune ale membrilor ambelor partide. Totodată, în orașe și sate, în fabrici, uzine și instituții, oamenii muncii își manifestau prin cuvîntări, mițiuni și telegrame adăziunea la prevederile Platformei și hotărîrea de a le înfăptui în activitatea de fiecare zi. Concomitent cu dezbaterile politico-ideologice, s-a trecut la crearea comisiilor locale mixte de unificare.

Ampla activitate teoretică, ideologică și organizatorică reprezenta o mărturie grăitoare a faptului că partidul unic muncitoresc se clădea ca rezultat al unei munci sistematice de clarificare ideologică, principală, atît a comuniștilor, cit și a social-democraților, a întregii clase muncitoare din România.

După abolirea monarhiei și instaurarea Republicii Populare Române, procesul de unificare a mișcării muncitorești, început anterior, s-a intensificat în strinsă legătură cu sarcinile trecerii la revoluția socialistă. La 4 ianuarie 1948, Comitetul Central al Frontului Unic Munci-

¹⁶ „Scînteia” din 1 noiembrie 1947.

¹⁷ *Contribuții la studierea istoriei contemporane a României*, Editura politică, București, 1980, p. 272.

toresc a hotărît formarea unei comisii centrale de organizare a congresului de unificare, stabilind principiile și criteriile de alegere a birourilor organizațiilor de bază, a comitetelor de plasă, de sector și județene, ca și a delegațiilor pentru Congres.

Formată din cadre de conducere ale celor două partide, Comisia centrală de organizare avea menirea de a soluționa toate problemele legate de înfăptuirea practică a unității, inclusiv pregătirea și organizarea Congresului. Pînă la 20 ianuarie 1948 s-au creat organizațiile locale ale partidului unic și au fost alese organele conducătoare ale acestora; între 20—25 ianuarie au avut loc în întreaga țară adunările generale ale delegaților pe județe pentru alegerea delegaților la Congres.

Adunările de alegere a organelor conducătoare s-au desfășurat pe baza normelor democratice — candidații erau aprobați și apreciați nominal — marcînd existența în fapt a partidului unic muncitoresc. La începutul lunii februarie 1948, în cadrul unor ședințe ale activului de partid, au fost instalate comitetele județene ale partidului unic; ele au preluat conducerea și răspunderea întregii activități de partid. În comitetele județene, de plasă și de sector au fost alese peste 8 200 de cadre, provenind din ambele partide.

În zilele următoare, Comisia de organizare a fixat locul și data ținerii Congresului, au fost date publicității ordinea de zi și proiectul de statut al partidului unic muncitoresc. În legătură cu activitatea de presă și editorială, s-a stabilit ca ziarele „Scînteia” și „Libertatea” să devină organe centrale ale partidului, primul urmînd să apară dimineața, iar celălalt după amiază. Încă de acum, s-a căzut de acord ca partidul rezultat din unificare să poarte denumirea de Partidul Muncitoresc Român (sub această titulatură, partidul nostru a activat pînă la Congresul al IX-lea din 1965, cînd s-a aprobat denumirea de Partidul Comunist Român).

Lucrările Congresului de unificare a P.C.R. cu P.S.D. s-a desfășurat la București, în sala Ateneului Român, în zilele de 21—23 februarie 1948, avînd menirea principală de a desăvîrși și consfinți unificarea politică și organizatorică a clasei muncitoare, de a adopta statutul și a alege organele centrale de conducere ale partidului unic. La Congres au participat 822 de delegați cu drept de vot deliberativ și 8 delegați cu drept de vot consultativ; ei au aprobat activitatea comitetelor centrale ale P.C.R. și P.S.D. în vederea unificării și au adoptat în unanimitate hotărîrea istorică de fărîmire a partidului unic al clasei muncitoare din România.

În documentele Congresului s-a făcut o analiză amplă a împrejurărilor interne și internaționale, a evenimentelor desfășurate după 23 August 1944 și a realizărilor regimului democratic; s-au definit caracteristicile fundamentale ale partidului unic și misiunea sa istorică; s-au schițat, totodată, sarcinile imediate, liniile directoare ale construirii socialismului în România.

La Congresul de unificare din 1948 au luat parte ca invitați reprezentanți ai partidelor comuniste, socialiste și ai altor organizații democratice din 13 țări (Albania, Anglia, Austria, Bulgaria, Cehoslovacia,

Franța, Grecia, Iugoslavia, Italia, Olanda, Palestina, Polonia și Ungaria), iar un număr de 12 partide au trimis mesaje de salut (Partidul Comunist al Uniunii Sovietice, Partidul Socialist Unit din Germania, partidele comuniste din Danemarca, Suedia, Argentina, Belgia, Finlanda, Venezuela, Chile, Japonia, Siria și Liban).

În raportul politic general prezentat de Gh. Gheorghiu-Dej, în raportul asupra proiectului de statut, prezentat de Lotar Rădăceanu ca și în dezbateri, un loc important a revenit înfățișării experienței mișcării muncitorești în problema unității. Astfel, s-a relevat faptul că unificarea deplină a mișcării muncitorești din România era rezultatul unui îndelungat proces istoric; au fost sintetizate principiile și trăsăturile acestui proces. „Partidul Muncitoresc Român — se sublinia în raportul politic — s-a încheat ca un partid al luptei neîmpăcate împotriva exploatării, pentru dezvoltarea democrației populare spre socialism. Unificarea politică și organizatorică, făurirea organizațiilor unice de partid au izvorât nemijlocit din unitatea de acțiune în cadrul Frontului Unic Muncitoresc, din activitatea de clarificare ideologică și din apropierea tovărășească realizate în munca și în lupta comună. „Nu numai faptul în sine al creării unui partid muncitoresc unic — relevă în continuare raportul — dar și felul în care s-a făcut unificarea reprezintă o mare izbândă a muncitorimii din România”¹⁸. Reluând această idee, raportul asupra proiectului de statut sublinia că făurirea unității de acțiune și luptă comună a partidelor social-democrat și comunist au asigurat creșterea continuă a rolului și însemnătății clasei muncitoare în viața politică. „Desigur — se preciza în acest raport — n-au lipsit greutăți, fricțiuni și probleme disputate de-a lungul acestui drum care ne-a dus la unitate. Dar, am învins greutățile, am lichidat fricțiunile și am rezolvat problemele în acel spirit tovărășesc pe care l-a creat însăși comunitatea luptei noastre”¹⁹.

Lucrările Congresului au reliefat că unitatea deplină a mișcării muncitorești din România era rodul acțiunilor întreprinse în comun sau de sine stătător de P.C.R. și P.S.D., pornind de la realitățile istorice concrete și de la năzuințele și interesele fundamentale ale clasei muncitoare și ale întregului nostru popor.

În ultima zi a lucrărilor sale, 23 februarie 1948, Congresul a adoptat o Rezoluție și a ales Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român, format din 41 de membri și 16 membri supleanți. În prima ședință plenară, ținută la 24 februarie 1948, Comitetul Central a ales Biroul Politic, s-a constituit Secretariatul Comitetului Central și au fost confirmați redactorii responsabili ai ziarelor „Scinteia” și „Libertatea”. Secretar general al C.C. al P.M.R. a fost ales Gheorghe Gheorghiu-Dej. Membrii organelor conducătoare alese de Congres au provenit atât din P.C.R. cit și din P.S.D., asigurându-se o reprezentare echitabilă în raport cu efectivele și ponderea pe care le avuseseră pînă atunci cele

¹⁸ „Scinteia”, nr. 1144 din 23 februarie 1948.

¹⁹ „Scinteia”, nr. 1145 din 24 februarie 1948.

două partide. În acest fel, Congresul din 21—23 februarie 1948 a desăvârșit și a consfințit unificarea P.C.R. și P.S.D., crearea partidului unic al clasei muncitoare din țara noastră.

*
* *

Prin partidul unic, clasa muncitoare din România și-a făurit un puternic detașament politic revoluționar de avangardă, înarmat cu teoria revoluționară despre lume și viață, materialismul dialectic și istoric, capabil să cunoască legile dezvoltării sociale, să organizeze, să unească toate forțele progresiste ale națiunii în lupta împotriva exploatării și asupririi, pentru transformarea revoluționară a societății pe calea socialismului.

„Făurirea partidului revoluționar unic al clasei muncitoare — se subliniază în Programul Partidului Comunist Român — a pus capăt pentru totdeauna sciziunii în mișcarea noastră muncitorească, a constituit o însemnată victorie a forțelor revoluționare din România. Aceasta a fost o necesitate obiectivă pentru dezvoltarea cu succes a revoluției, pentru împlinirea misiunii istorice ce revenea proletariatului în calitatea de clasă conducătoare a societății“²⁰.

Rezultat al dezvoltării proprii noastre mișcări muncitorești, al unei evoluții istorice obiective, al luptei politice a proletariatului și consolidării unității sale de acțiune, făurirea partidului unic al clasei muncitoare din România a reprezentat un eveniment important în mișcarea muncitorească internațională, un act politic cu profunde rezonanțe în alte țări ale lumii. Succesul obținut de clasa muncitoare din România în realizarea unității sale și experiența bogată acumulată în acest domeniu au fost apreciate încă atunci drept una din căile viabile de realizare a unității muncitorești. Astfel, în cuvântul său, secretarul general al Partidului Comunist din Austria arăta : „Ecoul pildei noastre va răsună din țară în țară, și noi, care sîntem adunați aici putem spune : noi am fost martorii unui eveniment istoric“. În această apreciere ca și în altele, asemănătoare, vedem, desigur, o recunoaștere internațională a însemnătății experienței unificării mișcării noastre muncitorești, a contribuției ei la dezvoltarea colaborării și activității pe plan internațional a diferitelor detașamente ale clasei muncitoare.

Făurirea și dezvoltarea unității de acțiune a clasei muncitoare din România, iar apoi unitatea sa deplină în cadrul unui singur partid politic, reprezintă astfel nu numai o cucerire de mare preț a forțelor revoluționare, ci, totodată, o contribuție teoretică și practică la soluționarea problemelor complexe puse de colaborarea dintre diferitele detașamente ale mișcării muncitorești pe plan național și internațional. Pornind de la propria experiență, de la învățămintele ce se desprind

²⁰ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Editura politică, București, 1975, p. 56.

din studiul întregii dezvoltări a mișcării muncitorești din țara noastră ca și din alte țări, Partidul Comunist Român a formulat teze și concluzii de mare actualitate pentru mișcarea comunistă și muncitorească internațională, pentru creșterea rolului clasei muncitoare în procesul de unire a tuturor forțelor democratice și antiimperialiste.

Exemplul românesc a demonstrat atât că unitatea clasei muncitoare este indispensabilă pentru victoria revoluției socialiste, cât și că această unitate poate lua diferite forme în funcție de specificul condițiilor din fiecare țară, că făurirea pe baze principiale a partidului unic deschide cîmp larg de manifestare tuturor militanților mișcării muncitorești, creșterii influenței clasei muncitoare asupra întregii vieți sociale și politice.

Principala concluzie ce se relevă din analiza întregului proces de înfăptuire a unității clasei muncitoare este aceea că ambele partide — P.C.R. și P.S.D. — au vădit o constantă preocupare ca în toate acțiunile întreprinse, în comun sau separat, să pornească de la realitățile românești, și de la cerințele înfăptuirii sarcinilor revoluției. Reflectînd această atitudine, Raportul asupra proiectului de statut, prezentat la Congresul de unificare, sublinia următoarea idee de mare însemnătate și actualitate : „Noi am ascultat glasul clasei muncitoare, glasul istoriei însăși, glasul conștiinței noastre revoluționare, cînd am pășit pe acest drum și nu ne-am făcut decît datoria de marxisti“²¹. Aceeași orientare, de ancorare puternică în realitățile românești, se remarcă și în Raportul politic general, care formula aprecierea : „Avem tot ce ne trebuie pentru îndeplinirea misiunii istorice pe care și-a luat-o regimul nostru democratic : lichidarea înapoierii noastre economice, transformarea României într-o țară industrial-agrară înaintată și asigurarea unui nivel de trai ridicat maselor muncitoare“²².

În anii care au urmat Congresului de unificare din 21—23 februarie 1948, în procesul revoluției și construirii orînduirii socialiste, partidul unic al clasei muncitoare din România s-a afirmat viguros ca singura forță politică conducătoare în toate domeniile de activitate, a desfășurat o vastă activitate politică, organizatorică, teoretică-ideologică, asigurînd înfăptuirea pas cu pas a țelurilor refacerii și modernizării economiei naționale, așezării ei pe baze socialiste, organizării societății pe principii noi, socialiste, dezvoltarea culturii și întregii creații spirituale, ridicarea neconținută a nivelului de trai al celor ce muncesc, întărirea independenței și suveranității naționale.

²¹ „Scînteia“, nr. 1145 din 24 februarie 1948.

²² „Scînteia“, nr. 1144 din 23 februarie 1948.